

SLOVO A DUCH

SBÍRKA POMŮCEK PRO APOŠTOLSKOU PRÁCI

Rediguje P. Dr. Jan Ev. Urban OFM

KATOLICKÁ

DĚTSKÁ

BESÍDKA

(PRVNÍ ŘADA POKYNŮ)

SWAZEK II.

CENA K 1.50

**VYCHÁZÍ PÉČÍ APOŠTOLÁTU III. ŘÁDU SV. FRANTIŠKA
A STUDIJNÍHO ÚSTAVU STUDIUM CATHOLICUM**

NÁKLADEM „VYŠEHRADU“ V PRAZE

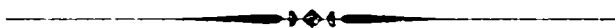

KATOLICKÁ DĚTSKÁ BESÍDKA

(PRVNÍ ŘADA POKYNŮ)

Sestavili

členové Apoštolátu Třetího řádu sv. Františka

NÁKLADEM »VYŠEHRADU« V PRAZE

NIHIL OBSTAT.

Can. Dr. Jaroslaus Kulač,
censor.

IMPRIMI POTEST.

Pragae, 28. III. 1940.

Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
vicarius generalis.

N. 3945.

Vytiskla Československá akciová tiskárna v Praze

Co jest katolická dětská besídka ?*)

Lidstvo trpí, protože ztratilo Boha. Dospělí se k Bohu jen těžko vrátí. Jen děti a mládež, v nichž nevěra ještě nemohla zatvrdnout, jsou ještě s to naplnit se věrou v Krista Ježíše a přetvořit svůj život podle ní. A když ne všichni ani snad mnozí, tedy alespoň někteří budou Boha opravdu milovat. Jakou radostí Boží je člověk, který má pravou lásku! Ale kde se mají učit naše děti tomuto největšímu umění života, znát a milovat Pána Boha, když naše rodiny jsou bez Boha, ano i proti Bohu. Jest charakteristická odpověď 17leté dívky, když byla tázána, zda ji nikdy nenapadlo, že jest Bůh. »Jenom když tatínek na Boha moc nadával, tak mě někdy napadlo, že snad přece by mohl být.« A kolik je rodin, kde slovo Bůh nepadne celý dlouhý čas ani v dobrém, ani ve zlém. Naše rodiny, v tak hrozivém počtu prorostlé duchem sobeckým, hmotařským a tělesným, dětskou duši spíše otravují, než by ji chránily. Škola bez Krista Ježíše ničila seménka slova Božího,

*) Slovem *besídka* rozumíme: 1. výchovnou *činnost* mimoškolní, již se shromažďují děti k zábavě nebo poučení. V tom smyslu říkáme: »V besídce vyučujeme zpěvu« a pod. — 2. Nebo myslíme besídkou *dobu* této činnosti věnovanou. Tak říkáme: »Máme dnes besídku. V besídce probíráme mši svatou.« — 3. Také *děti* v tuto činnost pojaté nazýváme besídkou. V tom smyslu se říká: »Naše besídka šla na vycházku.« — 4. Míjíme jí také někdy *místo*, kde se besídka koná. Tak řekneme: »V besídce máme obraz Panny Marie.« — Na různých místech poznáme již podle smyslu, co slovem *besídka* rozumíme.

která se ujala při hodině náboženství. A ulice, kde mnoho dětí prožije všecken svůj volný čas a kde jsou vystaveny všem možným náhodným vlivům, nejvíce ovšem špatným — vždyť pro mnohého zkazit dítě znamená nic, než dobrý žert a vtip — dokončuje zkázu v dětské duši.

A přece naše děti musí vyrůstat v celé křesťany! Náš národ jich nutně potřebuje, dobrý Bůh musí být u nás zase milován. Musí! Ale kde najíti prostředí pro mladé duše, v němž by mohly bez zázraku růst k Bohu?

Mezi jiným *v dětské besídce*, která zdravým, čistým vzduchem bude ničit zárodky zla, jimiž dítě nakazila rodina a ulice, a ve svém teplém klíně nechá vzklíčit a vzrůst všem semenům dobra, která do dětské duše zapadla snad ve škole.

Besídky mají býti zdravým, slunným, teplým *druhým domovem našich dětí*, tak dlouho nutným, dokud nebudou pravé domovy pro víru dětí bezpečné a zdravé.

Její cíl a úkol.

Besídku na pražské periferii navštěvoval před několika lety čiperný hošík z rodiny úplně nevěrecké. Jak to dost často bývá, měl pro náboženské pravdy hlubší porozumění než mnohé dítě z prostředí katolického. Plnil povinnosti náboženské opravdověji nežli ony. Ač se mu starší bratr posmíval, že je »pánbíčkář«, ač neměl podpory od rodičů, věrně se každý den modlil a pravidelně chodíval na mši svatou do blízkého kostelíka spolu s ostatními dětmi z besídky. — Jednou však nepřišel. Už druhý den děti oznamovaly vedoucí sestře, že Jindru odvezli do nemocnice. Dostal prý zánět slepého střeva. Matka ho navštěvovala každý den. Ale nepotěšila ho ani hračkami, ani mlsky. »Maminko, zavolej mi velebného pána!« prosil ji snažně. Vyhověla přání svého umírajícího dítěte přes to, že je nechápala. »Neplač, vždyť já přijdu do nebe!« Tak ji těšil druhý den.

Brzy potom zemřel. V besídce se mluvilo jen o něm. Všechny děti se zúčastnily jeho pohřbu. Na cestě ze hřbitova se jedno z nich

otázalo sestry plno údivu: »Proč jsme se modlili za Jindru, když je v nebi?« Za několik týdnů oznámily sestře, že Jindrova maminka byla v neděli na mši svaté a že šla také k sv. zpovědi a k sv. přijímání. Usoudily, že musel Jindra umřít, aby se jeho maminka obrátila.

Nás hluboce dojala víra těchto dětí. Děti z periferie, kde by bez té dětské besídky děti sotva věděly, že je nad nimi Pán Bůh. A kdyby besídka, v níž se stala tato událost, nepřinesla jiné plody, nežli že vzbudila v dětech tuto živou víru, mnoho udělala.

To je její cíl, její úkol. Celkem řečeno, chceme vštípit dětem pravdy náboženské, aby je dobře znaly, jim věřily, hlavně a konečně pak, aby žily stále v milosti posvěcující.

1. Ale protože nelze stavěti nadpřirozené bez pevného základu přirozeného, nezapomínáme vychovávat děti k solidním občanským ctnostem: k smyslu pro povinnost a práci, pro pořádek a čistotu, k poctivosti, čestnosti, snášlivosti atd. Kdybychom opomíjeli tuto stránku výchovy, stavěli bychom budovu bez základů. Ostatně víme dobře, že právě nedostatek jmenovaných občanských ctností u katolíků je často příčinou, že se opovrhne celou pravdou křesťanskou.

2. Vlastním cílem besídek je získat dětskou duši pro *víru a život* podle učení svaté církve katolické. Musí tedy býti základem a smyslem každé besídky *náboženství a mravní výchova*. Besídka není sice hodinou náboženství, ale nesmí býti jen hodinou her. Aspoň čtvrt-hodina věnovaná nábožensko-mravní výchově musí být jádrem každé besídky. Ovšem, je třeba se na besídku dobře připravit, zvláště na náboženský rozhovor, ale o tom pojednáme dále.

3. Třetím — ale jen pomocným, ač nutným — účelem jest dobrá, zajímavá, dobře volená zábava; tedy hry, četba, zpěvy, výstupy, deklamace.

4. Ruční práce vnáší do vyspělejších besídek užitečný moment a užíváme jich podle schopností dětí.

5. Není vlastním ani podružným cílem besídek pořádati veřejná vystoupení, poskytovat jiným jednotkám — k nimž třeba náležejí — látku k vyplnění programu, propagaci nebo vychovávat jim dorost. — Jen mimochodem a za stálé péče, aby vlastní cíl a vnitřní vývoj nebyl porušen — možno pro povzbuzení a z důvodů výchovných občas, ale zřídka, pořádati velmi slušné, dobře připravené akademie nebo vystoupení s dobrou úrovní.

6. Konečným cílem besídek jest předati dítě, ve víře upevněné a horlivé, při přechodu v jinošský a dívčí věk příslušným katolickým sdružením, aby je dále vedla křesťanským životem.

Postup této snahy jde asi těmito cestami: chceme především, aby si dítě *uvědomilo svůj věčný cíl*. Je potřeba mu jej stále připomínati a ono z opravdovosti naší starosti o ně pochopí, že mu chceme k jeho dosažení pomáhat.

Vzpomeňme, jak došlo chovance sv. Dona Bosca, jak ho obrátilo na pravou cestu, když mu svatý vychovatel s nepředstíranou touhou po jeho spáse naléhavě pravil: »Chceš býti přítelem Dona Bosca? A víš, co to znamená? — To znamená, že mi máš pomáhat spasit tvou duši.«

Tento všeobecně řečený úkol však v sobě zahrnuje trojí úkol:

1. *Vpravit dětem určitou míru náboženského vědění, doplnit a prohloubit jejich vědomosti ze školy.*)*

K čemu? Aby poznaly, co Bůh k našemu spasení zjevil, co nám k dosažení věčného cíle pomocně nabízí a co na ten účel přikazuje anebo zakazuje. Proto jim vyložíme základní pravdy, Desatero, Apoštolské vyznání víry, Patero přikázání, svátosti a přípravu k nim, poslední věci člověka.

Náboženské vědění je nezbytně potřebné, jako je po-

*) Z Katechetiky dr. V. Kubíčka, str. 11 a 12.

třebí světla, aby se člověk cestou neminul cíle. Duch, věděním osvícený, neví kudy kam a snadno zabloudí. Proto se vědění tak význačně přirovnává k světlu. Arci nemusí vždy a pro každého býti toho světla mnoho. I za soumraku nebo s malou lampičkou se dá, nelze-li jinak, za tmy bezpečně cestovat. Ale ať s málem nebo s mnohem: vědění samo není ještě ctnost a náboženské vědění není ještě náboženství: světlo, byť sebe jasnější, samo nestačí k dojití cíle a není tudíž jediným úkolem náboženského působení v besídce. Je tudíž třeba kromě toho:

2. *Vésti děti, aby náboženským pravdám věřily.* Proč? Protože »bez víry však nelze líbit se Bohu«. (Žid. 11, 6.) Leckdo má bohaté vědomosti náboženské, ale nevěří. Naši svěřenci mají umět věřit, a to ne pouze věrou lidskou, nýbrž věrou božskou: Bůh to zjevuje, Bůh to nabízí, Bůh to přikazuje; a to všechno mi předkládá svou církví katolickou k věření.

»Víra je dar Boží« (Efez. 2, 8), totiž nadpřirozená vloha, nabytá sv. křtem. Nelze ji tedy vštípit jen učním. Podobá se však jiskře, zrnku: jiskra se má rozhořet, zrnko má vzklíčit, růst a vymetati klas. Naše působení má nejen víru, časem snad podržující, budít, nýbrž, a to hlavně:

3. *Cvičit, aby si děti navykly z víry žít.*

Na tom záleží nejvíc. Jako strom stojící u vody na výsluní roste a zelená se, kvete a nese ovoce, tak mladý stromek pěstovaný v půdě vědění a věření má býti z víry živ.

Naše výchova náboženská bude směřovati k tomu, aby děti nejen v době školní, ale i potom plnily povinnosti náboženské, jako svěcení neděle, půst, velikonoční povinnost, aby znaly první pomoc duchovní. Zde však nutno hned velmi, velmi důrazně upozorniti: Vedoucí besídky nesmí měřit schopnosti dětí pro víru, život a

milost sám sebou ani jinými. Vždy jen postavením dítěte. Tedy musí s velkou trpělivostí *postupovat jak ve výuce, tak i ve výchově, tak i v požadavcích*. Nesmí na dítěti, které se právě po prvé dovědělo jakýsi pojem o Pánu Bohu, hned chtít, aby plnilo všechna Boží přikázání, ani, jakmile mu někdo vyložil pojem a zlo hříchu, chtít, aby hned zanechalo toho, co jinak jest hříchem, na př., aby nikdy už nevynechalo nedělní mši sv. — Sice, může to chtít, ale nesmí považovati vynechání za těžký hřích u takového začínajícího katolíka.

Tedy možno na př. říci: nejprve se spokojíme, že ví, že je Bůh, a Kristus Pán Synem Božím. Potom pracujeme k tomu, aby umělo udělati kříž. — Dále, aby se s námi pomodlilo Otčenáš a Zdravas. Pak aby se tyto modlitby *někdy* pomodlilo samo. — Potom aby se je modlilo denně večer. — Pak aby zanechávalo hrubých výrazů, spílání. — Dále aby šlo někdy *na mši sv.* v neděli. — Potom aby chodilo pravidelně. — Pak aby se dobře vyzpovídalo. — Aby přišlo častěji ke sv. zpovědi. — Aby se varovalo těžkých hříchů trvale, a konečně aby často přijímalo Tělo Páně. — A to je postup, který se rozvíjí třeba několik let. A tedy naší konečnou snahou bude naučit děti stále žít a růst v *milosti posvěcující*.

Dobrá práce v besídce přinese užitek vpravdě mnohonásobný. Dítě se stane apoštolem v rodině i mezi ostatními dětmi. Pevná, živá víra, jeho opravdovost, věrnost a rozhodnost v plnění náboženských povinností zahanbí často i otce, který snad ztratil víru vlastní vinou, a přitáhne k Pánu Bohu malé kamarády.

Uvádíme příklady apoštolátu našich dětí:

Jednoho odpoledne čte tatínek noviny. Jíra, dítě z besídky, jest zamyšlena. Vzpomíná si, že když jdou první neděli děti z besídky k sv. zpovědi, že s nimi sestra v sobotu zpytuje svědomí. Co kdyby to také zkusila s tatínkem. Jiřinka jde, bere katechismus a sedne si vedle tatínka:

»Tatínku, chtěla bych ti něco říci.« Tatínek odloží noviny: »Co chceš, Jiřo?« Jiřinka otvírá katechismus a tatínek čte: »Zpovědní zrcadlo.« A jeho malá dceruška vážně s ním probírá jednotlivá přikázání. Naivními otázkami hluboce zasahuje do jeho svědomí. »Ty přece nemáš jinou maminku, vid'?!« praví vážně při 9. přikázání. Tatínek je překvapen a pohnut. V neděli jde k sv. zpovědi a k sv. přijímání i se svou ženou a šťastnou dceruškou.

Bláža, která se vrátila z prázdnin od babičky, s radostí vypravovala, že byla každou neděli na mši svaté a u sv. přijímání, ačkoli to měla půl druhé hodiny do kostela. A hrdě dodala, že také jednu »obrátila«. Její přítelkyně byla totiž českomoravského vyznání, klela, nemodlila se, ale nyní bude chodit na katolické náboženství.

Kdo smí vést besídku ?

Vzpomeňte si na svou dobrou maminku. Co na vás u ní působilo? Jistě neodpovíte, že jen milá slova a pěkný výklad. To byla celá *ona*, tedy celá její *osobnost*.

Vedoucí besídky musí mít především vlastnosti vpravdě *mateřské*, a s toho požadavku se nedá slevovat, ani kdyby to nebyla paní nebo slečna, nýbrž pán.

Nejvlastnější vlastností *matky* jest *láska* k dětem. Ano, to jest nejpotřebnější základ pro založení a vedení besídky. Ne spolkové zájmy, ani snaha po úspěších, ne samoláska a rozcitlivělá něžnost, ale nezištná, obětavá, ryzí láska k dětským duším, plynoucí z lásky k Bohu. Jen taková láska, která vyprýštila z věčné Boží lásky, je s to vzít na sebe těžkou, odpovědnou úlohu: vychovávat dětské dušičky přes jejich často nepříznivé povahy, přes neporozumění někdy i nejpopovolanějších činitelů, přes odpor jiných organizací, přes pomlouvání, zklamání a nevděčnost i se strany »vlastních« dětí. Vpravdě obětavá a nezištná musí býti láska k dětem,

neboť obtíží bývá mnoho. Ovšem, kdo by si chtěl jenom s dětmi zahrát nebo zacvičit, nenarazil by většinou na tolik obtíží, kdo však chce vyrvat dětské duše onomu velikému nepříteli a svůdci lidstva, musí býti připraven na odpor, boje a neúspěchy. Ale láska všechny obtíže překoná. »Láska vše snáší . . . vše přetrpí . . .«

Láska mateřská také svým dětem *rozumí*, vycítí, čeho je jim potřebí. Jest to divné: jako zbohatlík zapomíná, jak mu bylo, když byl nemajetný, a jedná často tvrdě, nespravedlivě s chudými, tak i dospělý většinou zapomíná na »nízký stav« svého dětství a nerozumí již dětem. Nedává si tu práci vmyslit se do dětského způsobu myšlení, zajímat se o malicherné dětské zájmy, přemýšlet o jeho bolestech a duševních obtížích.

Láska, obětavost, porozumění pro děti jsou význačné vlastnosti mateřské duše, kterou má býti vedoucí besídky. Na základě těchto osvojí si též ostatní vlastnosti, které vychovatel nebo vychovatelka musí nezbytně míti, aby byli svým dětem vzorem. Děti jsou velcí kritikové; posuzují většinou velmi správně, pravdivě a nemilosrdně! »Viděls, jak je natřená a nalakovaná? A vlasy má také odbarvené, to se hned pozná!« A pohrdlivý posunek ruky naznačuje, že ta celá dáma pod její nepravdivou umělou vrstvou je pro přímou klukovskou duši věcí odbytou. »Všimla sis, že je vždycky rozcuhaná?« — »A vlasy má na svetru!« — »A tuhle měla díru v punčoše!« — »A nalakované nehty má. A jak dlouhé a ještě k tomu špinavé je má, brr!« Tak zní litanie obvinění u štěbetavých dívek. »A *taková* chce nás učit!« zní konečný rozsudek. Kdo nastupuje cestu do besídky, tomu je třeba uvědomit si, že 20—30 párů kritických oček bude na něho upřeno a 20—30 jazyků si ho potom na cestě, doma a ve škole rozebere. Proto musí býti již po vnější stránce čistý a upravený. Nesmí nikdy být upraven neb oblečen nápadným, křiklavým

způsobem — tím by ztratil velmi mnoho na vážnosti u dětí.

Některá slečna snad myslí, že si získá srdce větších dívek velmi moderním oblékáním a chováním — vždyť není výkladní skříní neb reklamní tabulí, aby si přilákala obecenstvo takovým způsobem.

Tak se podráždí zvědavost, ale nezískají se srdce. Ovšem, i opak, výstřednost v jakémkoli směru překáží blahodárnému působení mezi mládeží. Každý, kdo chce vychovávat děti, musí býti i po vnější stránce *čistý, pořádný, upravený*. A co musí míti na rtech a na tvářích? Ne vrstvu červené barvy, ale veselý úsměv. Úsměv, který tryská z radostného srdce a vnáší radost do celé besídky, do dětských srdcí, která často už v útlém věku rmoutí rodinné nesváry. Milá, přívětivá, *veselá* povaha neodolatelně působí na dětské duše. Ale veselá povaha musí býti zároveň *umírněná*, ne bujná, rozpustilá, vášnivá při hře, jako nesmí na druhé straně býti skleslá při neúspěchu, nebo rozčilená při nehodě, nebo rozzlobená, netrpělivá pro přestupky dětí. Trpělivost vedoucího besídky musí býti přímo nevyčerpatelná. — Ať se připraví na těžké zkoušky trpělivosti — a prosím, ať neřekne: »Děti mi jdou na nervy!« Nervy smí každý mít, ale kdo má co dělat s dětmi, ten ať své nervy více než kdo jiný ovládá.

Nejhorší úsudek dítěte o učiteli zní: »Jest nespravedlivý!« Může býti přísný, ale je-li *spravedlivý*, mají ho děti přece rády. A může slečna být sebehodnější, shovívavá, ano, slabá na chyby, není-li »správná«, nic nepomůže, že je jinak »hodná«. Nesmí mít své miláčky, kterým vše promíjí, co by u jiných kárala, kterým dává úlohy a úřady, zatím co jiní nikdy nejsou vyznamenáni. Zvláště nesmí dávat přednost tak zvaným »lepšími« dětem, to by vám děti chudé do smrti neodpustily. Jako jedna matka čtyř dětí, která dodneška tvrdí, že

se nadržovalo bohatým v jejich bývalé besídce, ačkoli to neodpovídá skutečnosti. Snad nějaké nechtěné nedopatření vyvolalo v dětském srdci roztrpčenost, která se časem spíše prohloubila, než by se na ni zapomnělo. Třídními boji jsou už ovlivňovány i děti, je třeba bráti na to zřetel; ať děti chudé poznají v besídce lásku a spravedlnost, s kterou se snad jinde již nesetkají, a ať děti ze zámožnějších rodin se naučí bráti ohledy na ně a cítit s nimi, ano podle možnosti jim i pomáhat. Tedy ne pěstování miláčků a mazlíčků, ale spravedlnost ke všem ať vládne v besídce, spravedlností si získá vedoucí besídky úctu a vážnost.

Důslednost a pravdomluvnost konečně doplňují obraz vzorného vedoucího nebo vedoucí besídky. Ať se může dítě s plnou důvěrou spoléhat na svého vychovatele.

V jedné venkovské škole učila sestra Apoštolátu náboženství. Jednou něco tvrdila mimo hodinu náboženství a jeden smělý chlapec hlasitě pravil: »To není pravda!« Tu rozhorleně povstal druhý hoch a prohlásil: »Co naše sestra mluví, je vždycky pravda!« Kéž by mohly míti děti jistotu, že »naše slečna«, náš pan vedoucí vždycky mluví pravdu!«

Než se něco slíbí, je třeba, aby byla určitá lidská jistota, že se slib *může* vyplnit, a pak se plnit *musí*. »Příště vám přinesu ty a ty obrázky, přípravy k ručním pracím a pod.«, ale »příště« se zapomene, něco nám do toho přišlo, slibuje se zase, ale důvěra dětí už je zviklána. Naopak: »Děti, vyruší-li kdo ještě jednou, pošlu ho domů!« Děti vyrušují vesele dál a notně, ale ani jeden není poslán domů — pak se divte, není-li kázeň v besídce a nedělají-li si děti nic z vašich slov.

Takovým je tedy nutno, aby byl vychovatel dětí, pln porozumění pro děti, pln mateřské lásky a obětavosti. Má býti vzorem už co do zevnější úpravy. Jeho laskavá, veselá, umírněná povaha mocně přitáhne děti. Jeho

trpělivost, spravedlnost, pravdomluvnost a důslednost vzbudí v dětech úctu a udrží je v správné kázni. Taková osobnost působí na děti jako magnet, silně ovlivňuje jejich život a jednání a dodává vedoucímu besídky autoritu, kterou svým postavením jinak nemá. Rodiče mají autoritu Bohem jim danou a dítě ví, že je na nich závislé. Na spokojenosti nebo nespokojenosti učitelově a na známkách, které dává, závisí snad celá pozemská budoucnost žáka, ale prosím vás, co se stane, neposluchá-li dítě v besídce!? Tady si musí zjednat vedoucí autoritu a vliv svou osobností. Pak uslyšíte: »Doma můžeme Mařence sebevíce nakazovat, na ni to neplatí — ale co uslyší v besídce, je svaté!«

Vytvoří se taková osobnost ode dneška na zítra? Nebo může se obléci jako maska na několik hodin? Všechné děti brzy strhnou masku a poznají nepravdivost, neúplnost. Je nutno, aby vychovatel tuto povahu v sobě pěstoval, aby sám sebe vychovával. Jedna matka se přiznala: »Od té doby, kdy mám děti, vidím nutnost sebevýchovy.« Někdo má vrozenou přitažlivost pro děti. Má tak půvabnou, roztomilou povahu, že mu děti přilétnou jako včelky k medu, a přece nemá trvalého výchovného vlivu. Přirozenými dary se nenahradí poctivá práce vypěstující charakter, ucelenou povahu a ani přirozené dary ani vytrvalá práce nenahrazují neviditelné vnitřní působení Boží milosti na dětské duše.

V e d o u c í a d ě t ě .

Dvacet dětí měla sestra Marie v besídce. »Jen dvacet?« často musila přeslechnouti udivenou otázku, když se jí někdo ptal na besídku. »To u nás máme v besídce dětí na padesát.« — »Já jich mám šedesát.« — »My jsme dvě a máme jich přes sto,« vyprávějí si její známé. Ale sestra Marie odpovídá klidně a s úsměvem po každé stejně: »Na besídku je to málo, ale na rodinu až dost.«

Také jich mívala s počátku mnoho, ale některé chodily nepořádně, až přestaly vůbec, a některým sama řekla, aby jí už do besídky nechodily. A tak jí zbylo dvacet dětí, ale jsou její.

Snad nikdy nezapomene, co jí to dalo práce, než si je získala. Zprvu byly děti hodné a slušné jedna radost, ale to se ještě neznaly. Ale dlouho to netrvalo. Děti se ukázaly, jaké jsou, se svými chybami. A pak ukázaly, co dovedou, když chtějí. Vymýšlely s úžasnou zlomyslností všechno možné uličnictví, jen aby ji vydráždily. Ať také sestra ukáže, co v ní je! Tehdy přicházela z besídky velmi unavená, protože všechnu svou pozornost musila mít napjatou, aby neudělala žádný chybný krok. Stačilo jen něco přehlédnout, jen jeden nesprávný pohled, a mohlo se mnoho pokazit. A když se dětem nepovedlo sestru strhnout dolů s jejího klidu a správnosti, přestávalo je to bavit a začaly být mrzuté. Vzpomíná si na jednu besídku, kdy byly tak rozladěné a ničím je nebylo možno upoutat, že se už vzdala a chtěla je v takové náladě poslat domů. A přece jim ještě na konec řekla, co si myslí. Řekla jim, že dnes ji stále napadá pohádka, kterou před lety jako dítě slyšela vyprávět. Jak v jedné daleké a krásné zemi měli studánku s živou vodou. Když někdo byl těžce nemocný a napil se vody ze studánky, hned ozdravěl, a když mrtvý byl pokropen touto vodou, zase ožil. Ale najednou voda přestala téci. Hledali a opravovali, ale nic platno. Až jednou se prokopali k pramenům a našli na nich obrovskou, škaredou ropuchu, která vodu zalehla a pohlcovala. A tak také lidem zalehne něco takového obludného studánku jejich radosti a jsou pak hrozně smutní a mrzuti. Řekla jim tedy otevřeně, že i u nich je to hřích, který ucpává pramen radosti v jejich srdci a ještě víc jim otevřeně vytkla. Při tom se její oči setkaly s očima Míly, která je rychle sklopila. Sestra věděla dost. Ostatní děti odcházely ne zrovna dojaty, ale Míla byla nesvá, ačkoli to zakrývala. Sestra ji chvíli něčím zdržela. A když byly samy, vzala její hlavičku do svých rukou: »Miluško, proč nejsi dobrá?« Míla se rozplakala. Svěřila se jí se vším, co tížilo její svědomí. Je tolik věcí, které hluboko mohou znečistit dětskou duši, když žije dítě ve špatném prostředí. Míla si s Pánem Bohem všechno spravila a od té chvíle daly se sestra s Mílou společně do práce na kráse Miluščiny povahy. S Lád'ou se sblížila, když nešťastnou náhodou rozbil doma lustr a potřeboval na něj půjčit peníze, protože se hrozně bál tatínka, který neznal žerty. Dlouho mu to trvalo, než splatil dluh, ale splácel statečně. Ale co hlavní, sestra byla Lád'ova a Lád'a sestřin. Helenku dostala, když ji zastihla celou v pláči nad tím, že děti o ní říkají, že není hezká. »Ty že nejsi hezká? Vždycky jsem si myslívala, jaké máš krásné

oči,« řekla jí sestra a naučila ji, že každý dobrý člověk je hezký. S Maruškou se domluvily, když jí stonala maminka, s Lidkou, když jí to nešlo ve škole. A když tak našla ke každému srdci svého dítěte klíč, nepadala již její slova vedle. Zná své a znají ji její. Volá každé jeho jménem a rozumí jí.

Sestra Marie má jen 20 dětí, ale ví, že každé z nich zdvihá k Pánu Bohu, ví, že je povolána, aby spolupůsobila život svých dětí, a co hlavní, i jejich věčnost.

Neudělá v očích Božích daleko víc než některá matka?

J a k z a l o ž í m e b e s í d k u ?

Chceme-li založit besídku, musíme se nejdříve domluvit s duchovním správcem farnosti. Dětská besídka nemůže stát sama o sobě, musí být pod patronancí duchovní správy a smí ji zakládati pouze oprávněný činitel, především farář, dále na př. SKM, Svaz žen, odbor Charity.

Máme-li besídku dovolenou od duchovní správy a získali-li jsme místnost, musíme se postarati o děti. Získati děti do besídky není tak těžké; obtížné je děti v ní udržet.

Děti získáme různým způsobem:

1. Jdeme-li po ulici, všude se setkáme s dětmi jednotlivými i s hloučky. Zastavíme se a se zájmem se zeptáme, jak se jmenují, kde bydlí, na co si hrají atd.

Každé dítě si rádo hraje. Použijeme příležitosti a pozveme je na určité místo, o které se dříve postaráme, aby si tam přišly hrát. Slíbíme jim světelné obrazy, knihy atd. Budeme-li připraveny, zabavíme je podle jejich přání a po druhé přijdou opět a jistě přivedou i své kamarády. Dojdeme si do rodin, nebo se ohlásí zřízení besídky v kostele.

2. Vynalézavá láska ukáže mnoho vhodných cest, z nich ještě na některé chci zde upozorniti. Tak na př. jdeme kolem dítěte a zeptáme se ho, čím je. Poví nám,

kde bydlí jeho rodiče. Při návštěvě v jeho rodině najdeme jistě ochotnou maminku, která ráda svěří své dítě někomu, kdo je má rád.

3. Někde na louce za městem nikomu nebude vadit, když si s neznámými dětmi zahrajeme nebo jim poradíme novou pěknou hru. Pak se s nimi posadíme někam na kámen a zaujmeme je poutavým příběhem. »Přijďte v sobotu odpoledne ke mně do X. Zase si tak zahrajeme a popovídáme.« A děti jsou naše.

4. Jindy možno zeptat se dětí na periferii, zdali nevědí o ulici, kterou hledáme. Najdeme u nich obyčejně mnoho ochoty. Projevíme-li jim důvěru a potom vděčnost, cítí se povznesenými a důležitými. Rády pak přijmou naše pozvání. Zvláště když jim nabídneme pěknou knihu ke čtení. Další už je lehké.

5. Pokud některá instituce vykonává svými členy sociální činnost v rodinách, může získati zájem o besídku tímto způsobem. Upozorní-li sociální pracovník na spolehlivou dětskou besídku, prokáže tím často, zejména u chudých, cennou službu. Vždyť i mnozí chudáci chápou zkázu ulice pro své děti.

6. Vezme-li věc do ruky kněz, hlavně duchovní správce, získá děti tím snáze, a to nemalý počet. Je možno oznámiti v kostele zřízení besídky a vysvětliti její význam, lze při jesličkové slavnosti pozvati je do besídky, která jim poskytne pěkné zábavy. Jako katecheta může kněz upozorniti na novou besídku ve škole při vyučování náboženství, nebo hned rozdá dětem letáčky se získávajícím textem.

Sešel-li se nám určitý počet dětí (10—20), začneme děti zapisovati a seznamovati se s nimi při hře, ručních pracích a jindy.

M í s t o.

Chceme-li někde založit besídku, musíme se postarat o místo, místnost, kde bychom s dětmi byli. Proto se obrátíme nejprve na duchovního správce, zdali by nám třeba *na faře* nezapůjčil nebo jinde neopatřil nějakou vhodnou místnost. Není-li jemu možno, obrátíme se buď *na školu* (zvláště v Praze) neb na Katolickou akci, na klášter, katolický spolek, sdružení, jako na SKM, Orel, Mariánskou družinu. Ideální je, je-li zřízena zvláštní účelná místnost, na př. na stanici Apoštolátu.

Při výběru místnosti bychom měli dbát několika pravidel, máme-li ovšem možnost volit neb dát návrh na zařízení. Někdy se musíme spokojit tím, co je nám nabídnuto. Zvláště na periferii musíme z nouze přijmout buď nějakou starou kůlnu nebo místnost v hostinci, která musí být oddělena od ostatních místností.

Při výběru mějme na zřeteli:

1. *Velikost místnosti*; nejlépe jest pokoj asi o rozměru 6×5 m; arciť pro besídku asi pro 30 dětí. Je-li větší, nedá se v zimě dobře vytápět — je-li menší, není v ní hnutí.

2. *Aby byla světlá a vzdušná*; o dosti velkých oknech, složených z menších tabulek, které se dají otvírat pro větrání.

3. *Možno-li určití zařízení*, pak dbejme, aby bylo v místnosti co nejméně nábytku, obrazů, skleněných tabulí; žádné koberce, lustry, čalouny a záclony. Nejlepší jsou lehké, nízké a dlouhé stoly s lavicemi. Kromě stolu jedna neb dvě skříně slouží k úschově her a nářadí. V čele budiž zavěšen vkusný a pěkný obraz ukřižovaného Spasitele. Není-li vkusný, raději zavěsme holý kříž.

4. *Malbu a výzdobu stěn*. Volme barvu světlou; světle žlutou, zelenou, modrou i bílou.

5. *Skříně opatřme vhodnými ručními pracemi, které se musí udržovat v naprostém pořádku.*

6. *Podlaha místnosti ať je dřevěná, ne cementová neb kamenná ani hliněná. Pamatujme na udržování čistoty jak nábytku, tak podlahy, oken. Větrání před besídkou a po ní je velmi důležité. Je-li možné, ať se děti přezouvají do cviček a bačkor, aby nenanosily, hlavně v zimě, vody a bláta do místnosti.*

Pamatujme, abychom besídku tak upravili, aby se tam dětem líbilo. Nechť je vždy čistá, všechno v ní uspořádáno. Tím děti přitáhneme a též je budeme vychovávat pro život. Vhodnou výzdobou v duchu církevního roku, na př. vkusně upravenými oltáříky s jesličkami, s křížem, pěknou soškou Panny Marie v květnu a Božského Srdce Páně v červnu, učíme děti žiti s Církví.

Taková *má* být místnost pro besídku, ale když je třeba, jde to i bez ní. Chceme tím říci, že se nemá upustit od založení besídky, nevyhovuje-li místnost všem požadavkům. Besídka totiž není škola, kde by děti pobývaly denně mnoho hodin, nýbrž jest vystřídáním soukromého bytu, který nebývá lepší než zvolená besídková místnost.

Ostatně uvědomme si obecnou zásadu, které nutno dnes svobodně a věcně dbáti, že se v době velkých cílů duchovních nesmějí tyto opouštět pro technické nedokonalosti. Při besídce nejde o reprezentaci, nýbrž o syrový a holý, často primitivní boj se zlem. A tu se musíme dávat do boje, i když se pomačkají nažehlené šaty a kravata není v dokonalé barvě! Rozumějte: I když není vše účelně upraveno. Jen když rozumně a průměrně slouží účelu, t. j. náboženské výuce a výchově dětské duše. Náš život musí velkomyslně přijímat podoby prvokřesťanské prostoty a věčnosti, kdy

sv. apoštolové také nenechali kázání, protože ještě neměli slušných kazatelen neb chrámů.

Znám besídku v malém nouzovém domku na periferii, který má jen jednu místnost s dvěma okénky, která slouží několikačlenné rodině za kuchyň, jídelnu i ložnici a ještě každé nedělní odpoledne 25 dětem za besídkovou místnost. A jak je krásná tato besídka! V neděli odpoledne před třetí hodinou jsou okénka jako obsypána dětskými hlavičkami. Děti, s přimáčknutými nosíky na skle, vyhlížejí sestru. A když už jde, snese se rychle kdejaký prádelní hrnec, kdejaká bednička, přitáhnou se dva pytle koksu, a je hned na čem sedět. Pak se tatínek podepře o kredenc, maminka o skříň, sestra stojí u dveří — a besídka je v plném proudu.

I zde platí: Duch je to, jenž oživuje, tělo nic neprospívá. Co nám prospějí krásné místnosti, nebudeme-li míti dobré vedoucí, a zase dobrý vedoucí dovede i »z něčeho udělat něco«.

Rozdělení besídek.

Jsou rozličné druhy besídek. Dělí se podle pohlaví, věku, zaměstnání, vzdělání, náboženských znalostí dětí. Specialisaci si vynutí poměry ve větších městech, při výchově většího počtu dětí. V malých místech se ovšem nelze věnovat skupinkám málo početným, takže vedoucí přijme do společné besídky všechny získané děti a poskytne starším dětem po besídce nebo při jiné příležitosti zvláštního poučení. Vynalézavá vedoucí síla najde i jiné způsoby, aby starší děti byly vedle mladších vhodně zaměstnány, a tak aby i je těšila návštěva besídky. Svěřuje jim důležitější, odpovědnější úkoly: výzdobu místnosti, půjčování knih a jejich evidenci, řízení her u menších dětí, přípravu ručních prací pro ně. Děti se cítí důležitějšími a tak se zapracovávají jako budoucí pomocnice v Katolické akci.

Ve větších městech, při značném počtu obstaráva-

ných dětí však se nutně dospěje k tomuto jejich rozdělení:

1. podle *pohlaví*:
chlapecké,
dívčí.

Společně je lze vychovávat do 8—9 let;

2. podle *věku* pro děti:
asi *do 11 let* (děti z obecné školy),
asi *do 14 let* (děti z měšťanské školy),
pro děti *dospívající*, které vyžadují zvlášť dobrého vedení po stránce pedagogické;

3. podle *zaměstnání a vzdělání*:

- a) besídky *studentské*,
- b) besídky *učňů* a pod.

Okolnosti samy přimějí k rozdělení;

4. podle *náboženských vědomostí*:

- a) besídky *elementární*, kde jsou děti z rodin beznáboženských a jinověreckých,
- b) besídky *farní* pro děti z rodin katolických,
- c) besídky *výběrové* pro děti znalé základních pravd sv. víry a žijících již podle nich,
- d) besídky *ministrantské*,
- e) besídky *exercitantů*. Zaznamenáváme zde ojedinelé pěkné případy, kdy si hoši-exercitanti sami vykořespondovali s oblíbeným exercitátorem časté rekolekce a scházeli se pravidelně na stanici s touhou, aby se posílili v zachování předsevzetí.

V ý c h o v a d ě t í p r o B o h a a s B o h e m .

»I podávali Mu dítky, aby se jich dotkl. Učedníci však domlouvali těm, kteří je k Němu brali. A Ježíš vida je, zamrzl se nad tím a řekl jim: „Nechte dítek

jíti ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království Boží. Vpravdě pravím vám: Kdo nepřijme království Boží jako dítě, nevejde do něho.“ A objav je, vzkládal na ně ruce a žehnal jim.« (Mar. 10, 13—16.)

»A vzav dítě, postavil je uprostřed nich a objav je, řekl jim: Kdo přijme jedno z takových dítek pro jméno mé, mne přijímá . . .« (Mar. 9, 35, 36.) »A kdo by pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu by bylo lépe, aby kámen mlýnský uvázan byl na hrdlo jeho, a on uvržen do moře.« (Mar. 9, 41.)

Dítky! Jak drahé jsou Srdci Božímu! Srdci Syna, jenž byl dítětem z lásky k nám. Náš Pán Ježíš a Duch svatý chce v nich žít a působit svou milostí. Kristus Pán volal dítky k sobě, ale neřekl: »Pojďte ke mně, dítky moje!« Privil: »Nechte dítek jíti ke mně a nebraňte jim.« Dítě samo ze sebe nezná, co jest mu ke škodě neb prospěchu, nezná svého nejlepšího přítele a ochránce. Proto je psáno: »*I podávali* Mu dítky, aby se jich dotkl.« V tom jest obsaženo tajemství křesťanské výchovy. Úlohou vychovatele jest voditi dítky k Pánu, aby On se dotýkal jejich srdcí.

Všechna práce vychovatelova, i ta nejodbornější, jest bezcenná, nevede-li svěřenou mládež k Bohu. Proto jest především třeba své svěřence správně oceniti, dívati se na ně tak, jako Bůh se na ně dívá. Vidím v duchu různé zástupy dětí, chovají se jako dospělí — pečlivě opatrovaní jedináčkové, prosté, upřímné děti venkovské, a otrhané, s bledými, starými obličejí, mravně ohrožené děti periferií. O všech těch praví Spasitel: »Hled'te, abyste nepohrdali nikým z těchto maličkých, neboť pravím vám, že andělé jejich v nebi stále patří na tvář Otce mého, jenž jest v nebesích.« Ano, a každé z těchto dítek jest vyvoleno k tomu, aby kdysi patřilo v nevyšlovnou Boží tvář, jež oblažuje všechny vyvolené. Každé jest nástrojem, jenž má býti zladěn a rozezvučen pro

chválu Boží. To jest zajisté nejvznešenější úkol besídky: z dětských úst, která se snad učila jen hrubým řečem, vyvolat slova chvály Boží, slova modlitby, a ubohá, zakrnělá, omražená srdečka zaučovat lásce k Bohu. »Z úst nemluvnat vyvedl jsi dokonalou chválu.« (Žalm 8, 3.) Krásnější dílo, než vybudovat katedrálu k oslavě Boha, než skládat hudební díla a sepsat bohovědné knihy, jest získat jednu jedinou duši, která by žila Božím životem, která by milovala a oslavovala Pána Boha po celou věčnost. To nemůže dostačovat pravému křesťanu, že chválí Boha sám — jako by na varhanách hrál jen jeden tón — ne, nechce milovat Boha jen jediným srdcem, nemá klid a pokoj, pokud by nezískal nové a nové duše — jako varhaník vykouzluje ze svého nástroje nové a nové tóny, až plná, ladná hudba zní a jásá a strhne všechna srdce v jednu píseň, kterou by nyní důstojně chválil Pána nejvyššího.

Besídka katolická musí především míti tento cíl a účel na zřeteli. Musí hledět na děti jako na vyvolence Boží, jako na tolik nástrojů, jež se mají rozezvučet pod dotekem božského Mistra ve věčnou píseň lásky a chvály Boží a jež se minou svého vznešeného cíle, kdyby se na nich hrály jen hrubé písně zemské. »Hled'te, abyste nepohrdali nikým z těchto maličkých!« Nepodceňujte je a berte velmi vážně výchovné dílo na nich!

2. V *besídkách elementárních* jsou děti zcela neznalé pravd svaté víry, nebo které jen velmi málo slyšely o Pánu Bohu. O živé víře není u nich řeči. Jen mimochodem tu a tam se může teprve objeviti jméno Boží v našem vypravování nebo v četbě. Je nutno přesvědčivě a stručně vyložití pojem »Bůh« nebo vnášeti jeho přítomnost do dětského života vhodným připomenutím nebo poznámkou. Je dobře zastaviti se mezi hrou a najednou se zeptati: »Kdo je zde s námi?« Nebo: »Je nás tu dvacet, kdo je tu kromě nás?« Hloubavému rozum-

ku nutno i pomoci, aby se sám dopracoval poznání o jsoucnosti Boží.

Velmi pěkný příklad uvádí brožurka „Životem“ »Kdo k nim půjde?« Hošík tvrdí, že jeho tatínek umí všechno. »Všechno? Ať tedy udělá živého broučka!« — »Sestro, on ten Pán Bůh přece musí být!« uznává malý mudrc. »Tatínek živého broučka neumí.«

Při vedení této besídky je dobře dbát těchto zásad:

a) *Nepředpokládat* u dětí náboženských znalostí a podle toho se řídit.

b) *Nepředbíhat* v podávání náboženských pravd; stačí, aby pro začátek věděly: Pán Bůh je, je všude, všechno vidí, trestá zlé a dobré odměňuje, a připomenouti i jiné Boží vlastnosti při rozličných příležitostech, ale vždy jinak a nově.

c) Snažit se *zaujmout* děti živým a bohatým programem.

d) *Náboženské poučení podávat jako samozřejmou, organickou součást ostatního programu.*

e) Je-li možno, působiti současně i *na rodinu dítěte.* Lze založiti i paralelní besedy pro matky dětí a objasniti jim totéž, avšak s jejich hlediska.

Vhodnou literaturou pro besídky elementární jsou zábavné spisy dobrých autorů, na př. spisy Raisovy, Nieritzovy, Baarovy, Kosmákovy, jednotlivé vhodné články z »Káji Maříka« od Háje. Jsoucnost Boží přesvědčivě dokazují příklady z Tóthovy knihy »Otevřenýma očima Boží přírodou«. Nelze zde dosti doporučiti skvělé povídky Svenssonovy, odkud náboženské poučení vyplývá tak samozřejmě a přirozeně, jako vůně dýchá z květiny.

2. *Besídka farní* bývá založena péčí duchovní správy jako pastorační doplněk školní náboženské výuky. Ačkoliv má děti z rodin katolických, přece víme, že najdeme mezi nimi duše ohrožené zhoubným vlivem ulice i školy, jejichž vědomosti je nutno doplniti, prohloubiti

a zejména uvést do praktického života. V každém případě však směřujeme výše a hlouběji než u dětí besídek elementárních. Ale i zde je třeba si uvědomiti několik pravidel:

- a) Nepředpokládejme mnoho! Raději kopejme solidní základy náboženské budovy *důkladným vštěpováním základních pravd.*
- b) Postřehneme-li ve styku s dětmi zlovyk nebo nedostatek, namiřme proti němu. Na př. poznatek, že děti nemají úcty k modlitbě, může být pro vedoucího besídky východiskem pro celoroční program. V tom případě možno celé měsíce probírat modlitbu: pojem, druhy, způsob, vlastnosti. Poučení vkládejme do zajímavých praktických příběhů i z vlastní zkušenosti.
- c) Z potřeb dětí vyplyne jasně program i na několik roků:
 1. naučíme děti dobře a správně se modlit,
 2. vychováváme je v duchu církevního roku,
 3. připravujeme je k sv. svátostem,
 4. snažíme se, aby si děti osvojily důkladnou znalost mše sv.,
 5. přivádíme je k častějšímu přijímání svatých svátostí,
 6. učíme a hledíme, aby si děti zvykly přinášeti malé denní oběti.
- d) Ani zde *nesmíme předbíhat.*
- e) Dobrá technická příprava utvoří i v této besídce vhodný rámec k náboženskému poučení, jež do ostatního, vždy nového a zajímavého programu zapadne zcela přirozeně.
- f) Kontrolujeme účast dětí na mši sv.
- g) Použijeme podle možnosti i měsíčních kontrolních lístků, kam si děti zaznamenávají denní modlitby, sv. svátosti, denní dobré skutky.

3. Výkvetem besídek jsou *besídky výběrové*, kam bereme děti po dobrém uvážení. Proto jich tam bývá poměrně málo. Cílem těchto besídek je vychovati z dětí dobré, křesťanské a apoštolské lidi.

Protože děti v nich znají základní pravdy sv. víry, sv. svátosti i modlitby dobře a život liturgický aspoň částečně, jdeme s nimi ještě hlouběji, než je tomu u besídek farních. A sice můžeme vzít některé pravdy z věrouky, mravouky a církevních dějin. Probíráme však i ctnosti, jako čistotu, krásu nevinnosti a panenství, tichost, poslušnost, zbožnost, skromnost.

Mimo to učíme děti přirozeným ctnostem, jako zdvořilosti, úslužnosti, jemnosti, přesnosti, laskavosti i dobremu chování.

Hlubší náboženská výchova ve výběrové besídce nevyklučuje zábavy, a to zábavy co nejlepší a nejpoutavější. Někdy možno podniknouti s dětmi exkursi nebo výlet, na který se po stránce náboženské dobře připravíme.

Protože zájmy dětí jsou širší, je dobře utvořiti z nich *zvláštní kroužek* nebo jiný náboženský útvar, který pojmenujeme podle jeho cíle nebo účelu (serafický kroužek, liga Tarsiciů).

Tak vedeme náboženský život dětí určitým duchem: eucharistickým, mariánským, františkánským atd. S těmito dětmi můžeme mít i duchovní četbu, a bylo by dobře, než s nimi začneme pracovat, poslati je na duchovní cvičení, protože pak velmi dobře můžeme na ně navazovat ve svých rozmluvách.

Postup náboženského vedení ve výběrové besídce:

- a) Prohlubujeme náboženské znalosti teoreticky i prakticky.
- b) Ukazujeme krásu dobrého křesťanského života
- c) i krásu ctností mládí.

- d) Utvoříme nějaký náboženský útvar k uskutečnění náboženského života.
- e) Exercicie — rekolekce.

Z a m ě s t n á n í d ě t í. (Rámcový obsah besídky.)

Vhodně a účelně zaměstnat dítě v besídce náleží k pedagogickému umění vychovatele a je nutným požadavkem k splnění vlastního úkolu besídky. Bohatý a plný program! Dítě chce být zaměstnáno a ani na chvíli nesmí pocítit prázdnou chvíli. Do rámce dobře voleného zaměstnání vkládáme vlastní jádro, to jest *náboženskou rozmluvu*, dobře promyšlenou i po formální stránce připravenou. Kéž by byla slova v ní také prorozjímaná, aby působila! Jí věnujeme největší péči, neboť jí kopáme základy a budujeme celou pevnou stavbu náboženského přesvědčení a života dítěte. Proto jedna rozmluva musí logicky navazovat na druhou. Přesvědčíme se otázkami, zdali děti pochopily dobře minulou rozmluvu, upevníme vědomosti, přiřčleníme k předchozím, zkusíme, zdali drží pevně, a vhodným přechodem utvoříme můstek k novému náboženskému poučení. Jen jednoho se zde musíme bát: abychom *nepředbíhali* a ve snaze vyhovět těkavému dětskému duchu nedali se svést k líbivým legendám nebo zvláštním pobožnostem, dokud základy nejsou dost pevné. Tato rozmluva nechť je vydatná, každé slovo na svém místě, přednesená živě, přesvědčivě. Může trvati nanejvýš půl hodiny. I 20 minut stačí. Zdali ji umístíme na začátek, doprostřed nebo na konec besídky, je otázkou dispozice dětí a také věci samé. Rozptýlené, rozdováděné děti nadjisto nejsou disponovány k přijetí vážných náboženských slov a vychovatel by je nevhodným umístěním

rozmluvy dobré zkazil. V některých besídkách, hlavně farních a výběrových, může vychovatel bez obav zařaditi tuto rozmluvu na začátek besídky; tam se jí děti neuhýbají. V besídce elementární se doporučuje nechat děti vydovádět, pak je uklidnit a využít jejich duševní svěžesti a fyzického osvěžení ke vložení nejdůležitější nauky. Někde ukázala zkušenost, že promluva na konci besídky zanechá silnější dojem, s nímž děti odcházejí buď domů nebo na společnou krátkou pobožnost v kostele. Podle náboženské rozmluvy jakožto jádra si sestavíme celý program besídky, jež netrvá déle než dvě hodiny. Začínáme obyčejně

modlitbou ne dlouhou, které jsme děti dobře naučili. Musí nám velice záležet na tom, abychom v myslích dětských vzbudili *úctu k modlitbě*. Raději přestat, nežli připustit jakkoli neuctivý způsob modlitby. Dále zařazujeme obvykle do programu

*výtvarné práce**), volené podle zálib dětí, materiálu, účelnosti, vhodnosti. Lze k nim použít u malých dětí materiálu jinak nepotřebného — novinového papíru, starých sešitů, kreslicích čtvrtků, zbytků kartonu, odstřížků látek, odložených krabiček, pohledních lístků, korkových zátek, šišek a kůry stromů, kaštanů atd. U větších se dobře osvědčují účelné výtvarné práce, i ozdobné, ke kterým dobře poradíme a pomůžeme. Získáme si vděčnost. Jenom vždy mějme materiál připravený a práce pokud možno začaté, všecky pomůcky technické po ruce. Besídkářka by měla prohlížet se zájmem příslušné výstavy, navštěvovat kursy nebo aspoň dychtivě si opatřovat nové vzory. — Výtvarné práce normálně zaujmají nejvíce času. Nyní byla vydána výborná pomůcka A. Moravcové: Výtvarné práce.

*) O významu výtvarných prací v besídce bylo nutno pro souvislost krátce promluvit též na str. 4. a na str. 25.

Zábavy, resp. *hry*, tedy vše, co dítě těší a baví, byť někdy šlo i o milou práci, zachytí dítě jistě. To jsou ony »berličky« podle Chautarda, pomůcky k duchovnímu rozběhu. Volíme hry přiměřené, živé, ušlechtilé, možno-li s výchovnou tendencí. Pokud jde o ně, dbejme několika zásad:

1. mějme vždy připraveno více her pro besídku a nepřipustíme, aby se dítě samo muselo dožadovati změny;
2. přicházejme často s novou hrou;
3. vybírejme hry jednoduché;
4. střídejme hry živé s klidnými, hry pohybové s těmi, jež vyžadují napětí duševního;
5. pozorujme, studujme děti při hře, neboť tam se projeví v nestřežených okamžicích tak, jak jsou;
6. účastněme se, pokud možno, dětských her;
7. řídme hry.

Četba společná v besídce má často hluboký a výchovný smysl.

Zpěv; pro besídku je to vynikající prostředek k podchycení zájmu a k výchově citu. Můžeme zpívat s dětmi pěkné písně národní i umělé, směřujeme však ke zpěvu písní kostelních. Dobrým výkladem textu lze leckdy nahradit náboženské poučení.

Osvojme si správný metodický postup k nacvičování písní. Čím vyšší úroveň vlastního hudebního vzdělání, tím lépe budou katolické besídky i před světem reprezentovat katolickou kulturu — a to je důležité! A hlavně tím úspěšněji budeme pracovat k vlastnímu cíli.

Loutkové divadlo, dětská představení, akademie, to vše jsou předměty velikého zájmu dětí, ale zkušenost ukazuje, že se jim jich může dopřát řídčeji než ostatních zábav. Totiž tehdy, jestliže děti samy účinkují (mimo loutkové divadlo, je-li kus pěkný), neboť děti rády soustředí všechn svůj zájem na svou důležitou osobu místo na věc, vzniká vzájemná řevnivost a v duši

ješitnost. Doporučuje se hrát jednou, dvakrát do roka. Nalezneme však i jiné krásné vyplnění programu, jako *vycházky, výlety, exkurse, dále rytmická cvičení, poučení o správném chování.*

Všechno zde nelze uvádět, tím méně rozvádět. Důležité je, abychom zaměstnali vždy *všecky* děti a připravili si pokud možno *dva programy* pro případ, že by se nedal uskutečnit jeden z nich.

Podrobné programy budou uváděny v dalších číslech.

Příprava do besídky.

Každý vedoucí besídky ať si uvědomí, že jeho práce jest pro věčnost. Přináší věčné zisky nebo věčné ztráty pro jeho svěřené děti i pro něho. Jak tedy musí býti práce v besídce promyšlená, připravená, jak pečlivě a s láskou prováděná! Špatně by pracoval v besídce, kdo by si myslel, že stačí hodina přípravy před besídkou. Utváření mladou duši jest nejvyšším uměním. Umělec neodměřuje svou práci na hodiny, on pro ni žije. Tak také dobře besídku může vésti jen ten, kdo pro svou práci žije. Nejhlavnější a nejhlubší příprava, která tvoří zásobárny prostředků, má býti prováděna vlastně stále.

1. Jest samozřejmé, že kdo něco nemá, nemůže to ani druhému dáti. Jak bych mohl děti vésti k tomu, aby žily trvale v posvěcující milosti, kdybych sám v ní nežil? Jak bych mohl děti učiti lásce k Bohu, kdybych Ho sám ani mnoho nemiloval? Proto nejdůležitější přípravou na besídku bude život v posvěcující milosti Boží a snaha o užší a pevnější spojení s Kristem Ježíšem. Je třeba, aby naše víra byla živá, aby modlitba se nám stala potřebou srdce, sv. svátosti a mše sv. skutečnými zdroji života. Abychom to dokázali, musíme často otví-

rati své srdce před Bohem a vystavovati je Jeho všemohoucí lásce. To je vnitřní modlitba, kdž mluvíme s Bohem jako dítě s matkou, jako přítel s přítelem. Bez modlitby duše zakrní a ustrne. Jakpak bychom dovedli mezi dětmi býti stále svěží, plni života, tepla a radosti? Proto každý den, ať máme práce sebevíce, věnujme alespoň čtvrt hodiny vnitřní modlitbě a četbě několika myšlenek z dobré duchovní knihy. Neopouštějme tyto skryté prameny života, které dávají každému našemu slovu a činu životodárnou sílu. Bez ní jsme pouhými automaty. Neopomeňme si vyprošovat požehnání Boží před besídkou a v důvěrné modlitbě svěřujme Pánu všechny své děti, prosme Ho o světlo a dar umění v různých potížích výchovy, berme si na pomoc anděly strážné svěřených dětí a zalévejme své práce a modlitby dobře snášenými bolestmi a starostmi životními. Oběť rozhodne o naší práci.

2. Ale jest nutné, abychom měli dost myšlenek, poznatků, postřehů a obrazů, které mají býti touto skrytou silou vnitřního života oplodňovány. Musíme jich míti velké bohatství, abychom mohli dětem dávat stále něco nového. Děti jsou náročné. Proto budeme čísti dost a dobře. To znamená dobré, hodnotné knihy, především Ewangeliium, Katechismus, Následování Krista, Církevní dějiny a s plným promyšlením čteného budeme pozorovat život i přírodu, budeme se zamýšlet nad všemi vážnými otázkami životními a hledat cesty, jak dobro přiblížit, vtisknout a vrýt do dětských duší. A ty nejkrásnější náměty a myšlenky si poznamenejme. Kde co najdeme krásného, »sneseme do hnízda«, do pokladu našich dobrých myšlenek, které, jsou-li černé na bílém, iistě se neztratí, ač-li celý poklad někde nezaložíme. Bezprostřední příprava na besídku bude pak záležití v tom, že vybereme ze zásoby to, co se nám nejlépe hodí, podle postupu, který jsme si předem dobře pro-

myslili. Pak budou naše besídky stále zajímavé, a co je hlavní, ponesou plody.

Ale i když budeme míti stále nové a krásné věci na vyprávění, neobejdeme se u dětí bez zábavy. Musíme myslit na nové hry, vždy jednoduché a nenákladné, na drobné ruční práce, které děti zaměstnávají, potěší, vychovávají a dají se k něčemu přece upotřebit. Připravíme někdy dětem změnu v obvyklém programu světelnými obrazy, loutkovým divadlem, výletem, poutí, dětskou slavností, nadílkou. I tyto drobnosti dají dosti starostí a přemýšlení. A přece dobrá zábava a vhodné zaměstnání jsou nutnou součástí naší výchovy. Nepřeceňujme je, ale také nepodceňujme. Ať jsou nám prostředkem výchovy, dobře použitým, ale ne cílem.

Teď snad mi dáte za pravdu, že na besídku, má-li býti dobrá, je třeba připravovat se stále.

N e z a p o m e ň t e !

1. Před besídkou se sami soustředit a vroucně se pomodlit o pomoc Ducha sv. — Vzbudit lásku k Spasiteli a dětem a lítost nad svými hříchy.
2. Mít vždy dobrý program, event. dva pro případ, že by se jeden z nich nedal uskutečnit.
3. Ovládat, řídit, vést — ne se dát ovládat dětmi. — Předcházet zlu!
4. Umět si získat lásku a důvěru.
5. Při vší srdečnosti a lásce si zachovat autoritu.
6. Být klidnými. Nedat se vyprovokovat. Námitky vysvětlovat až po besídce.
7. Být spravedlivými. Nemít miláčků (ani při hře).
8. Být vždy radostnými.
9. Být důslednými. Nerozkazovat mnoho. Vědět dobře, čeho možno na dětech žádati.
10. Netrestat nikdy tělesně.

Další studie o jednotlivých složkách besídkářství, podrobné programy, praktické návody k zaměstnání dětí a hrám i přehled vhodné literatury najdete v některých příštích číslech edice »SLOVO A DUCH«.

*Vedoucím katolických besídek
znamenitě poslouží v jejich práci kniha, která dává
nahlédnout do duševní dílny světce.*

Je to

V ý b o r z l i s t ů a i n s t r u k c í s v a t é h o I g n á c e z L o y o l y

*který přeložil a poznámkami opatřil člen
české provincie Tovaryšstva Ježíšova
P. Jaroslav Ovečka S. J.*

V knize najde každý katolík úžasné množství nového materiálu k přemýšlení i ke studiu. Jasný příklad svatosti života prýští z listů velikého světce a zakladatele řádu, který měl a má tak důležitou úlohu na poli duchovní obrody lidstva.

Výbor z listů a instrukcí svatého Ignáce z Loyoly bude jistě nepostradatelnou pomůckou všem vedoucím katolických besídek již tím, že jednotlivé listy světcovy, plné nabádavých příkladů a myšlenek, hodí se velmi dobře k předčítání.

Do 31. května subscripční cena výtisku brož. K 80.—, váz. K 100.—. Příhlášky přijímá každý knihkupec.

*Knihu vydá nakladatelství „VYŠEHRADEK“
s. s. r. o. v Praze II. Václavská ulice čis. 12.*